

İslâm Hukukunda Boşanma

İslamda boşanma konusu. İslam'a göre boşanmak nedir, talâk nedir, boşanma hakkı kimdedir, 3 talâk nedir, 3 talâk caiz midir, hülle nedir, hülle evliliği nasıl olur, boşanan çiftler nasıl yeniden evlenebilir, bilmeden bozulan nikahın hükmü, boşanan eşlerin yeniden birbirleriyle evlenmeleri için mezhep taklid etmeleri uygun mu, talâk dışında evliliği bozan haller... Hepsini **İslam Hukukunda Boşanma** Makalesinde.

İslamda Boşanma Hakkındaki Mes'eleler

Allah'a hamd, Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'e ehl-i beyti ve ashabına salat-u selam ederiz.

Evliliği devam ettirmenin artık mümkün olmadığı ortamların oluşma ihtimali gözetilerek boşanma İslam dininde mubah olan işlerden sayılmıştır. Boşanmanın mubah olduğu kitap, sünnet ve icma' ile sabittir.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

"Ey peygamber! Kadınları boşamak istediğinizde, onları iddetlerini dikkate alarak (temizlik hâllerinde ve kendileriyle cima etmemişken) boşayın ve iddeti sayın..."[1]

"Kendilerine el sürmeden ya da mehir belirlemeden kadınları boşarsanız üzerinize (mehir icabı hususunda) hiçbir vebal yoktur. (Bu durumda onları boşarsanız) -eli geniş olan gücüne göre, eli dar olan da gücüne göre olmak üzere- onlara, aklın ve dinin gereklerine uygun olarak müt'a verin. Bu, iyilik yapanlar üzerinde bir borçtur..."[2]

"Allah Teâlâ'ya en sevimsiz olan helal, boşamaktır"[3] hadis-i şerifindeki helalden kastedilen yapılması gerekli olmayan fiil demektir. Bu da mubah, mendup, vacip ve mekruh manalarını içerir. Zira aralarında farklar olsa da bu hükümlerin hepsi helal kavramının altında toplanır. Boşamanın, zorunlu hale gelmedikçe yapılması istenmeyen bir şey olması helal olmasına mani değildir. Zira bu anlamıyla helal, mekruh olmasına rağmen helal demektir. Mekruh da dinen sevilmeyen şey, demektir.

Bazı fakihler: "Boşamada asloğan haram olmasıdır. Ancak onu mubah kılan bir sebep bulunursa mubah olur" demişlerdir. Fakihlerin bu sözünün anlamı "Boşamada asıl olan haram olmasıdır. Mubah kılınması, kurtuluşa olan ihtiyaçtan ileri gelir" demektir. Zira yürümeyen bir evliliği devam ettirmenin faydalı olmamasının yanı sıra, belki daha sonra önu alınamayacak zararlara da sebep olabileceği aşikârdır.

Sebepsiz Boşanma

Hiç sebep yokken nikâh akdinden kurtulmaya çalışmak ihtiyaç sayılmayacağından böyle bir boşama kerahetten kurtulamaz, hatta bazı durumlarda boşadığı eşine zülüm söz konusu olursa günah sayılır. Zira böyle bir boşanma düşüncesizlik ve Allah Teâlâ'nın bahsettiği nikâh nimetine karşı nankörlükte bulunmaktır. Ayrıca böyle bir boşama kadına, ailesine ve çocuklarına eziyet etmek ve acı çekmelerini sağlamaktan başka bir şey de değildir. Bu yüzden şöyle denilmiştir: "Talâkın/boşanmanın sebebi; eşler arasında ahlak uyuşmazlığı ve Allah'ın emirlerini terk etmeyi icap ettiren karşılıklı küsme meydana geldiğinde, birbirlerinden kurtulmaya ihtiyacın olmasıdır."

Şunu da ifade etmek gerekir ki; her hangi bir gerekçe bulunmadan boşamak her ne kadar men edilmiş olsa da yapılması durumunda vaki olur. Yani yapılmasının yasak olması bir şeydir, yapıldıktan sonra vaki olması bir başka şeydir.

Her ne kadar mubah kavramından ilk akla gelen bir işin yapılması ve terkinin eşit derecede serbest olması ise de gerek yukarıda zikrettiğimiz sebeplerden gerekse de hadis-i şeriflerin delaletiyle boşanmanın farklı bir tür mubah olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre boşama mubah ve haram yönleri bulunan iki farklı şekilde oluşturulabilecek tasarruflardandır.

Helal Olan Boşanmanın Nâhoşluğu

Düzgün bir Müslümana düşen, boşama zorunlu olmadıkça böyle bir işe yeltenmemesidir. Zira taraflar evliliklerinin devamı ve toplumun bu en önemli müessesesinin yıkılmaması için ellerinden gelen gayreti göstermelidirler. Çünkü boşanmanın mubah olması terkinin evla olmasına mani değildir. İşte bu yüzden Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem), Hz. Ömer (Allah ondan razı olsun)'den rivayet edilen bir hadîs-i şerifte şöyle buyurmuştur: **Allah Teâlâ'nın gazabını en çok celbeden helal, boşamaktır.**^[4]

Zira hiçbir sorunun yaşanmadığı veya çözülmesi zor olmayan problemlerin yaşandığı bir evliliği devam ettirmek erdemli insanın vazifesidir. Fakat düzeltme yönüne gitmeksizin bir anlamda keyfi olarak boşamak, erdemli bir insana yakışmayan ve Allah Teâlâ'nın en sevimsiz helal olarak nitelediği, doğru olmayan bir işlem ve insafsızlıktır.

Keyfî Boşanma

Böyle bir keyfi uygulama Allah Teâlâ'nın gazabını kişinin üstüne çeker ki işte bu durumda da kişinin hem dünyası hem ahireti zarar görür. Zira evlilik taraflar arasında yapılmış hem resmi hem manevi bir sözleşmedir. Hiç şüphe yok ki sadece evlilikte değil, karşılıklı yapılan ve bozulması halinde kişilerin hakkını ihlal eden her türlü sözleşmeyi bozmak kişiye Ahiret'te Rabbinin huzurunda kaldıramayacağı bir yük yükleyecektir. Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de boşanmanın ne kadar kötü bir şey olduğunu beyan etmektedir.

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“(Cima etmek veya birleşme imkânı bulabilecek şekilde baş başa kalmak suretiyle) gerçekten eşlerinizle birleşmiş ve onlar da (nikâh akdi sebebiyle) sizden sağlam bir söz almışken, onu nasıl (geri) alırsınız?”^[5]

Bir hadîs-i şerifte de Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: “Mümin koca mümin hanımına buğz etmesin. Bir huyundan hoşlanmazsa diğer huyundan hoşlanır.”^[6]

Boşanmayı Kaçınılmaz Kılan Durumlar

Geride beyan ettiğimiz üzere boşanmanın meşru olduğuna dair bir şüphe yoktur. Zira bu; ayet, hadis ve âlimlerin ittifakıyla sabittir. Hem sonra, akıl da caiz olmasını gerektirmektedir. Şöyle ki; çiftler arasında sorunların çıkması mümkündür. Tabi ki yapılması gereken; bu sorunların halledilmesidir. Ancak bazen öyle durumlar olur ki, bu sorunları çözmek insan için mümkün olmayabilir. Böyle bir durumda evliliği devam ettirmek taraflara zarar verir. Bu da olumsuz olarak topluma yansıyor toplumun da zarar görmesine sebep olur. Kötü giden bir evlilik erkeği, istemediği nafaka ve benzer külfetleri üstlenmek zorunda bırakmış, kadını da devamlı sıkıntı içinde olduğu bir ev hayatına mecbur kılmış olur.

Doğal olarak böyle bir evliliğin devamı taraflar arsasında onarılması mümkün olmayacak kin ve husumetin oluşmasına imkân verir ki bu da hem dünyalarının hem de ahiretlerinin mahvolmasına sebep olur. Hâlbuki evlilikten kastedilen haramlara düşmekten korunmak, Rabbini tanıyan dinine bağlı, içinde bulunduğu topluma faydalı bireyler yetiştirmektir. Şüphesiz ki devamlı huzursuzluğun yaşandığı bir aile ortamında büyüyen çocuklar, ruhsal anlamda sağlıklı büyüyemeyecekleri gibi, ailesine ve topluma faydalı fertler de olamayacaklardır.

Bu, açıkça hem taraflara hem de topluma zarar olarak geri dönecektir. Ve zarar giderilmelidir. Zira iki şerden ehven olan tercih edilir. İşte bu yüzden İslam dini bu tür felaketlerin önüne geçilmesi için boşanmaya izin vermiştir.

Gayri Dînî ve Gayri Ahlâki Uygulamalar Sebebiyle Boşanmayı İstemek

Taraflardan kaynaklanan bazı din ve ahlak dışı adet ve uygulamalardan dolayı eşlerden biri diğerinden boşanmak isteyebilir. Bazı durumlarda eşlerden biri diğerinin bu durumuna katlanmayı göze alıp evliliği devam ettirmesi onun kişisel tercihidir. Ancak boşanmayı talep etmesi durumunda da dini açıdan bir sorumluluğu olmayacaktır. İleride açıklanacağı üzere İslam dini boşanma hakkını erkeğe vermiştir.

Kocasında din ve ahlak dışı adet ve uygulamalar bulunan bir kadın dini kuralları gözetken bir mahkeme tarafından nikâhının feshini isteyebilir. Unutulmamalıdır ki boşanmak son çaredir. Boşanmayı arzu eden taraf nikâhın devamı için elinden gelen gayreti göstermeli, eşiyle oturup sakin bir ortamda evliliği yürütecek yolları

aramalıdır. Zira eşler unutmamalıdır ki, boşanmak en başta çocuklarına ve sonrasında kendilerine zarar verecektir. Bunun yanı sıra evliliğin devamını mümkün kılmayan sebepler de yok değildir.

İslamda Boşanma Gerektiren Durumlar

Her iki taraf için boşanmayı gerektirecek durumlardan bazıları şunlardır:

Eşlerden birinin temel dini esasları kabul etmemesi

Böyle bir durumda karı-koca boşanmış olmasalar da aralarındaki nikâh fesh olur, kalkar. Çünkü eşlerden birinin dinden çıkması aralarındaki nikâh bağıny kaldırır. Böyle bir durumda olan kişiden tekrar imanını yenilemesi, tövbe ederek yeni bir nikâhla evliliğini devam ettirmesi mümkün ve doğru olandır. Ancak tövbe edip iman etmedikçe bir araya gelmeleri asla helal olmaz. Bu duruma düşmek için her Müslümanın başta itikat meseleleri olmak üzere ilmihalini öğrenmesi farzdır.

Dinin emir ve yasaklarını gözetmemek

Dinin emir ve yasaklarını gözetmemek inkâr edilmedikçe kişinin dinden çıkmasına ve nikâhının düşmesine sebep olmasa da dindar olan eş için dini hassasiyetleri gözetmeyen eşiyile evliliği yürütmesi ve beraber bir yaşam sürdürebilmesi zor olacaktır. Eşler, İslami hükümleri birlikte yerine getirerek Allah'ın rızasını ve hoşnutluğunu kazanmayı amaç edinmelidirler. Eşler İslam'ın emir ve yasaklarını hayatlarına uygulamalıdır. Zira Müslüman, en başta Allah rızası için evlenir. Allah Teâlâ'nın rızası dışı işleri kesinlikle kabul edemez. Eşlerden birinin, Allah Teâlâ'nın emirlerini uygulamakta gevşeklik göstermesi ve İslami sorumluluktan uzak bir yaşayış tarzı sergilemesi durumunda erkeğin boşaması gereksiz bir boşama olmaz.

Hastalık veya özür

Evlilik akdi sırasında var olan veya evlilik sırasında meydana gelen bazı özür veya hastalıklar yüzünden kadının nikâhını fesih ettirme hakkı vardır.[7] Bunlar akıl hastalığı gibi birlikte yaşamaya engel olan hastalıklardır. Aynı şekilde beraber yaşamayı mümkün kılmayacak şekildeki akıl hastalığı benzeri hastalıklardan dolayı da erkek hanımını boşayabilir.

Nafakayı karşılamamak

İslam fıkhına göre kadının yeme-içme, giyim ve barınma ihtiyaçları kocası tarafından karşılanır. İmkânı olduğu halde hanımının bu ihtiyaçlarını karşılamamak kadın için nikâhın feshedilmesini istemesinin yolunu açar.

Şiddetli geçimsizlik

Şiddetli geçimsizlik, kötü muamele ve eşlerin birbirlerine olan saygıyı tamamen yitirmeleri durumunda da evliliğe son verilmesi her iki taraf içinde en doğru yol olacaktır. Sövmek, dövmek, eziyet çektirmek ve sair kötü muameleler yapan adamın hanımını boşaması, serbest bırakması doğru olmalıdır. Ya bu zulme derhal son vermeli veya kadının boşanıp ayrılmasına imkân tanınmalıdır.

Zina

Şüphesiz ki zina evliliği sona erdirme sebebi olup çok ağır ve yüz kızartıcı bir suçtur. Zina nesillerin ve toplumdaki ahlak bilincinin bozulmasına sebeptir. Zina tüm semavi dinlerde yasaklanmıştır. Zina suçu evlilerde bekârlardan daha ağır bir suç olarak önümüze çıkmaktadır. Eşinin zina yaptığını bilen bir kimsenin hanımını boşamasında her hangi bir mahzur yoktur. Aynı şekilde zinakâr olan bir erkeğin, boşanmayı isteyen hanımını boşamaması zülümdür.

Boşama Erkeğe Tanınmış Bir Haktır

Genel prensipler itibarıyla akitler iki tarafın rızasıyla oluşturulmuş tasarruflardır. Nikâh akdi de böyledir. Ancak nikâhı diğer akitlerden ayıran özelliklerden biri; oluşturulurken her iki eşin rızası gerekirken, sonlandırmak için sadece kocanın tasarrufunun kâfi olmasıdır. Buna göre; yukarıda bazılarını açıkladığımız mahkemelerin nikâhı fesih durumları dışında kadınların eşlerinden ayrılma isteklerinin mücerret kendi irade ve tasarruflarıyla oluşması mümkün değildir.

Nikâh akdinde boşama hakkının erkeğe verilmesinin birçok hikmeti ve sebebi vardır. Şüphesiz ki bunların hepsine vakıf olmamız düşünülemez. Zira Allah Teâlâ çok hikmetler sahibidir. Ve kulların bunları bilmesi mümkün değildir. Boşama hakkının erkeğe tanınmasının hikmetlerinden biri de evliliğin devamını sağlayıp en güzel şekilde muhafaza etmek, iyice düşünülmeden aile hayatına son verilmesinin önüne geçmektir. Zira evlilik müessesesinde tarafların manevi sorumluluklarının yanı sıra, erkeğin bir de mali yükümlülükleri vardır.

Şöyle ki, erkek evliliği inşa ederken kadının hakkı olan mehri vermek zorunda olduğu gibi, hanımının ve çocuklarının nafaka ve meskenlerini de temin etmekle yükümlü olduğundan manevi sorumlulukların yanı sıra bir de mali yükümlülükleri vardır. Evlilik süresince maddi yükü sırtlanan koca, hanımını boşayacak olursa boşama sonrası iddet dönemi içerisinde de hanımının nafakasını ve oturacağı evi temin etmesi gerekecektir. Bu da boşamanın erkeğe getireceği bir başka malî yüküdür. Koca manevi sorumluluklarının yanı sıra tüm bu malî yükleri de göz önünde bulunduracak ve boşama konusunda daha tedbirli davranacaktır.

Boşamanın Erkeğe Verilmesinin Gerekliliği

Kadın için zikredilen bu malî yükümlülüklerin hiç birisi söz konusu değildir. Dolayısıyla evlilik müessesesinin böyle bir yapısının olması gereği erkeğin sonuçları

çok daha iyi değerlendireceği ve evliliği devam ettirmek için elinden gelen azami gayreti göstereceği aşikârdır.

Kadınlar yaratılışları itibarıyla daha duygusal olduklarından önlerine çıkan sorunların halledilmesi noktasında aklın önüne his ve duygularını geçirecekleri inkâr edilemeyecek yaratılış gerçeklerindedir.

Şüphesiz ki, dini hükümler Allah Teâlâ tarafından kişilere hususi olarak değil de tüm Müslümanları bağlayıcı olarak konulduğundan bazı kadınların sorunların çözülmesinde daha akılcı olup hisleriyle hareket etmemeleri genel hükmü değiştirmeyecek ve böyle bir vasfa haiz olan kadınlar bu hükmün dışında tutulmayacaktır. Kaldı ki hangi kadının böyle olduğu, hangisinin de olmadığını tespiti de neredeyse mümkün değildir.

Boşanma Yetkisi Sadece Erkekte Olmasaydı Ne Olurdu?

Boşama yetkisinin her iki tarafa tanınması evliliğin dağılma ihtimalini çoğaltır. Bu cihetten daha gerçekçi düşünen erkeğe bu hakkın verilmiş olması en güzelidir.

Boşama yetkisi erkeğe değil de hâkime verilecek olsaydı bu durumda da aile içi sırlara yabancı birinin vakıf olması söz konusu olabilecekti. Kuşkusuz evlilik ciddi bir müessesedir. Tarafların yani eşlerin daha çok gayret sarf ederek aileyi ayakta tutmaları kendilerine yüklenmiş bir vazifedir. Tüm bunlarla birlikte koca, her türlü sıkıntıyı göğüsleyerek ailesinin hayatını devam ettirmekle yükümlü olduğu düşünülürse evliliği sonlandırma hakkına da sahip olması gereken kişi olduğu anlaşılacaktır.

Olayları hem hislerine kapılarak değerlendirebileceğinden hem de malî bakımdan zarar görmeyecek olması bakımından kadının en ufak bir sinirlenmede temkini elden bırakıp boşama yolunu tercih edebileceği yadsınamayacak bir gerçektir. Kaldı ki, kadın, daha en başından boşama hakkının erkeğin elinde bulunduğunu bilerek evlenmektedir.

Kadın, kendisi için boşama hakkı olmadan evlenmek istemeyip kendisi için de boşanma hakkı istemesi durumunda nikâh akdi kıyılırken -kocanın boşama hakkı saklı kalarak-kocasından boşama yetkisi isteyebilir. Nikâh kıyılırken kadın kendine boşama yetkisi talep etmemiş olsa da sonrasında evlilik hayatı devam ederken kocasının kabul etmesi halinde kendisine ait mallarından kocasına bir miktar vererek hul' hakkını kullanabilir. Zira Allah Teâlâ böyle bir uygulamayı Kur'an-ı Kerim'de caiz kılmıştır.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: **"Eğer onlar Allah'ın belirlediği ölçüleri gözetmeyecekler diye endişe ederseniz, o zaman kadının (boşanmak için) bedel vermesinde ikisine de günah yoktur."**[8]

Bir Şey Demeksizin Kalben Boşanmak Olur mu?

Boşama tıpkı nikâh kıymak gibi bir tür tasarruftur. Diğer tasarruf türlerinden farklı olarak zaruri durumların dışında lafızlardan başka irade beyan türleriyle gerçekleştirilemez. Zira diğer akit türleri genellikle mal ve menfaatler üzerinde cereyan etmekteyken, boşama ve nikâh malın ötesinde birçok şeyin üzerinde gerçekleştirilebilir.

Buna göre kişi her hangi bir lafız kullanmadan kalben boşama niyetinde bulunmakla hanımını boşayamaz. Bilakis nikâhı bitirecek lafızları telaffuz etmesi gerekir. Bu lafızlar; “sen boşsun”, “seni boşadım” şeklinde manasına delaleti açık yani sarih olabileceği gibi, boşama niyetiyle “babanın evine git” şeklinde manası açık olmayan yani dolaylı/kinayeli lafızlar kullanmak yoluyla da olabilir.

Erkeğin iktidarsız olması sebebiyle kadının mahkemeye başvurarak mahkeme kararıyla karı-koca arasını ayırması boşamaya delalet ettiği gibi, dilsiz birinin karısını boşamak için yaptığı malum işaretleri de boşamaya delalet eden lafızlar hükmündedir.

Buna göre “hanımını boşadın mı?” sorusuna susarak ya da baş sallayarak cevap vermekle boşama gerçekleşmiş olmayacaktır. Zira böyle bir durumda boşanma hükmünü doğuran lafızlardan hiç biri telaffuz edilmemiş, belki sadece boşamaya niyet etmiştir. Hâlbuki boşamaya delalet eden lafızlardan birini telaffuz etmek boşamanın rüknüdür. Hiç şüphe yok ki bir şeyi oluşturacak rükün veya rükünlerin bulunmaması o şeyin batıl olması demektir.

İslamda Boşanma – Bir Anda Verilen Üç Talak

Bir kimse, hanımına “sen üç talakla boşsun” veya benzeri sözler söylese bu sözlerle üç talâk tahakkuk eder ve kadın başka biriyle evlenip zifafa girip ikinci koca tarafından boşanıp iddeti bitmedikçe bir daha eski kocasının nikâhı altına giremez.

Bir kerede verilen üç talakın geçerli olması bakımından adamın karısıyla nikâhtan sonra gerdeğe girmiş olmasıyla olmaması veya kadının hayızlı olup olmaması arasında fark yoktur; “sen üç talakla boşsun” sözü veya benzerleriyle bu durumların hepsinde üç talak vaki olur.

Bu mesele, dört mezhep imamı ve diğer birçok müçtehide göre böyledir. Aynı zamanda Sahabe-i Kiram’dan Abdullah b. Ömer’den, Abdullah b. Abbas’dan, Abdullah b. Mesud’dan, Ebu Hüreyre’den ve Enes’den (Allah onlardan razı olsun) rivayet edilmiştir. Daha sonra gelen Tabiin’den ve sonraki ilim ehlerinden çoğunun görüşü de budur.

Bunun yanı sıra Tabiin’den Ata, Tavus, Said b. Cübeyr, Ebüssa’a ile Amr b. Dinar: “Bakire kız hakkında bu şekilde verilen üç talâk ile bir talâk vaki olacağını” söylemişlerdir. Bir kimse, nikâhtan sonra gerdeğe girmiş olduğu hanımına aynı mecliste “sen boşsun, sen boşsun, sen boşsun” dese bakılır; bu sözlerin her biriyle ayrı birer talâka niyet etmişse üç talak vaki olur. Yok, eğer böyle niyet etmeyip de ikinci ve üçüncü talâklar ile birinci talâkı tekit etmek istemişse sadece bir talâk vaki olur. Bir kimse, nikâhtan sonra henüz gerdeğe girmemiş olduğu hanımına aynı mecliste: “sen boşsun, sen boşsun, sen boşsun” dese bununla yalnız bir bâin talak vaki olur. İkinci ve üçüncü talaklar vaki olmaz. Çünkü birinci talak ile ayrılık meydana gelir. Diđerlerinin hükmü kalmaz. Zira nikâhtan sonra gerdeğe girmemiş olduğu hanımına verdiği ilk talakla kadın hakkında iddet lâzım gelmeyeceğinden artık talaka mahal değildir.

Üç Talak Verilen Kadının Eski Kocasına Dönebilmesinin Şartları

Kişi, üçten az talakla boşanmış olduğu hanımıyla iddet içerisinde veya iddet bittikten sonra evlenebilir. Zira bu durumda kadın hâlâ o erkek için nikâha konu olmaya devam etmektedir. Şu kadar var ki, kadını üç talaktan daha az olarak bâin talakla boşamışsa kadın, razı olmadıkça adam ona dönemez.

Üç talakla boşanmış olan hür kadın kocasına helal olmaz. Ancak kadın, başka biriyle sahîh bir nikâh kıyıp cinsel ilişkide bulunduktan sonra boşanır ve iddeti sona ererse önceki kocasıyla nikâh kıyabilir.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

“Eğer erkek hanımını (üçüncü defa) boşarsa, kadın, onun dışında bir başka kocayla nikâhlanmadıkça ona helâl olmaz. (Bu koca da) onu boşadığı takdirde, onlar (kadın ile ilk kocası) Allah’ın koyduğu ölçüleri gözetebileceklerine inanıyorlarsa tekrar birbirlerine dönüp evlenmelerinde bir günah yoktur. İşte bunlar Allah’ın, anlayan bir toplum için açıkladığı ölçüleridir.^[9]”

İkinci koca ile ilişkide bulunmasının şart olması meşhur hadis-i şerif’e dayanmaktadır. Zira bu hususta Hz. Aîşe (Allah ondan razı olsun)’den rivayet edilen bir hadîs-i şerifte Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) üç talakla boşanan Rifaa (Allah ondan razı olsun)’nın hanımına Abdurrahman b. Zübeyr (Allah ondan razı olsun) ile evlendikten sonra tekrar Rifaa’ya dönmesine dair şöyle buyurmuştur: **0 senin, sen de onun balından tatmadıkça dönemezsin^[10]” [11]**

İddet Süresinde Evlenmenin Yasak Olması

Kadının iddet içerisinde bir başkasıyla evlenmesinin yasak olması; hamile olması ihtimali gereği doğacak çocuğun nesil hakkını korumak içindir. Ancak üçten az verilmiş talaklarda iddet içerisinde kadınla evlenen kendi kocası olması durumunda böyle bir koruma ihtiyacı olmayacaktır. Zira çocuk, inkâr edilmedikçe yatak sahibine nispet edilecektir. Bu yüzden kadın, kendisini boşayan kocasıyla iddet dönemi esnasında tekrar evlenebilir.

Kocasını üç talak verdikten sonra kadın murahık yani henüz buluğa ermemiş ama buluğa yakın olan bir çocukla evlense ve o çocukla ilişkide bulunsa boşanması ve iddetinin bitmesi halinde ilk kocasına tekrar helal olur.

Zekeri tamamen kopmuş olan ikinci koca, ilk kocayı kadına helal kılamaz. Zira onun yaptığı cinsel ilişki değil, bedenleri birbirine değdirmektir.

Unutulmamalıdır ki cinsel ilişkiden kastedilen; erkeğin cinsel organınının kadının cinsel organına guslü gerektirecek şekilde girdirilmesidir. İnzal/boşalmak şart değildir. Zira inzal, ilişkide kemali gerektiren zait bir kayıttır. Hâlbuki bu

husustaki ayet mutlak olduğundan emredilen fiilin en azıyla da şart yerine gelmiş olur.

İkinci kocanın kadına ters ilişkiyle yaklaşması kadını önceki kocasına helal kılmaz. Bu yüzden ön ve arka yolu bir olan bir kadın, ikinci kocası tarafından hamile kalmadıkça ilk kocasına helal olmayacağı söylenmiştir. Zira hamile kalmasıyla önden yaklaşmış olduğu kesin olarak bilinmiş olur.

İkinci kocanın kadına âdet dönemindeyken veya loğusayken veya oruçluyken veya ihramlıyken cinsel ilişkide bulunması kadını önceki kocasına helal kılar. Tabi bu durumların tamamında ikinci kocanın nikâhınının sahih olması gerekir.

Fasit nikâhla evlendiği karısına üç talak verse başka bir kişiyle evlenmeden onunla tekrar sahih bir nikâhla evlenebilir.

Hülle Nedir, Hülle Nasıl Yapılır?

Üç talakla boşanmış olduğu hanımıyla yeniden evlenebilmek için anlaşmalı olarak başkasıyla evlendirilip boşandırılması hüllüdür. Ve bu anlaşmalı olduğu zaman lanetlenmiş bir işlem olur. Yukarıda anlatılan ve ayet-i kerimede konu edilen ise; üç talakla boşanmış bir kadın her hangi bir anlaşma söz konusu olmadan ikinci bir adamla gerçekten nikâh kıyar sonra da geçimsizlik veya başka bir nedenle gerçekten boşanırsa ve tüm bunları yaparken önceki kocasıyla tekrar evlenmek için yapmamışsa bu hülle değildir. Belki Kur'an-ı Kerimin ifadesiyle zevc-i aherdir. Ve bunda bir günah yoktur.

Üç talakla boşanmış olan bir kadını hülle şartıyla nikâhlamak haramdır. Laneti gerektiren bir iştir.

Hz. Ali (Allah ondan razı olsun)'den rivayetle Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyuruyor:

Hülle Yoluyla Kıyılan Nikahın Hükmü Hakkında

“Allah Teâlâ hülle yapana ve kendisi için hülle yapılana lanet etsin^[12]”

Hadis-i şerif böyle bir işin haram olduğunu ifade eder, fasit olduğunu ifade etmez. Bu durumda nikâh haram olsa da geçerlidir ve kadın ilk kocasına helal olur. Bu, İmam Ebu Hanife (Allah ona rahmet etsin)'nin görüşüdür.

İmam Ebu Yusuf (Allah ona rahmet etsin)'a göre, hülle şartıyla kıyılan nikâhta muvakkat nikâh manası bulunduğundan nikâh geçersiz olup böyle bir nikâhla kadın önceki kocasına helal olmaz.

İmam Muhammed (Allah ona rahmet etsin)'e göre, hülle şartıyla kıyılan nikâh sahih olsa da bu nikâhla kadın önceki kocasına helal olmaz.

1 ve 2 Talâkla Boşananın Durumu

İkinci kocanın sahih nikâh sonrasında kadınla cinsel ilişkiye girmesi ilk kocanın vermiş olduğu üç talakı yok ettiği gibi, üçten aşağı vermiş olduğu bir veya iki talakı da yok eder.

Buna göre önceki kocası tarafından bir veya iki talakla boşanmış olan kadın, iddeti bittikten sonra bir başkasıyla evlenip cinsel ilişkide bulunduktan sonra boşansa ve iddeti bitse önceki kocasıyla tekrar evlendiğinde üç talakla boşanma hakkına sahip olur.

İmam Muhammed (Allah ona rahmet etsin)'e göre ilk koca önceden bir talak vermişse ikinci kocadan boşandıktan sonra ilk kocasına iki talakla, iki talak vermişse bir talakla döner. Yani ona göre ikinci koca, sadece üç talakla boşanmış olan kadını önceki kocasına yeni bir üç talak hakkı ile helal eder. Fetva, önceki görüştür.

Üç talakla boşanmış kadının beyanı asıldır. Şöyle ki, kadın ilk kocasına gelip: "Senden iddetim bitti. Bir başkasıyla evlendim; aramızda cinsel ilişki oldu ve ondan ayrıldım veya öldü. Ondan olan iddetim de bitti" dese ve bu arada geçen sürenin onun söylediği zamanı kapsama ihtimali de bulunsa ve de kadının doğru söylediğine dair adamın zann-ı galibi bulunsa kadın tasdik edilebilir. Zira kadının beyanının dışında başka bir şeyle bunu doğrulamanın yolu yoktur.

Allah Teâlâ, yanlışa düşmekten cümlemizi muhafaza buyursun. Âmin.

HÜSAMETTİN VANLIOĞLU BAŞKANLIĞINDA FIKIH KURULU

[1] Talak/1

[2] Bakara/236

[3] Sünenu Ebî Dâvud, 2178

[4] Fethu'l- Barî- İbn-i Hacer

[5] Nisa/21

[6] Sahih-i Müslim- Bab; El-vasiyyetu bi'n-nisai

[7] Bu, İmam Muhammed'e göredir. İmam Ebu Hanife ve Ebu Yusuf'a (Allah onlara rahmet etsin) göre bunlar kadının boşanması için özür kabul edilmez. ***El-Lübab fî Şerhi'l-Kıtap***

[8] Bakara/229

[9] Bakara/230

[10] El-Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübra

[11] Bu hadîs-i şerifin yanı sıra zikri geçen Ayet-i Kerime'nin işaretiyle de buna delalet olduğu söylenmiştir.[11] Şöyle ki; ayet-i Kerime'deki "zevcen" kelimesinden akit yani nikâh manası anlaşılmaktadır, daha sonraki "tenkihe" kelimesinden tekrar nikâh manası yerine cinsel ilişki manası almak daha uygun olacaktır. Zira "tesis, tekitten evladır" kaidesi gereği yani var olan manayı tekit etmektense yeni bir mana vücuda getirmek kaidesi gereği "tenkihe" kelimesinden cinsel ilişki manası alınmalıdır.

[12] Sünen-i Ebi Davut